

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ŠPORTOVÁ DIPLOMACIA A JEJ ÚLOHA
V MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH

Bakalárska práca

Bratislava 2016

Kamila Dzurjuvová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ŠPORTOVÁ DIPLOMACIA A JEJ ÚLOHA
V MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOCH

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Školiace pracovisko: 105002 - Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: PhDr. Lucia Borošová, PhD.

Bratislava 2016

Kamila Dzurjuvová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som samostatne vypracovala a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum

.....

ABSTRAKT

DZURJUVOVÁ, Kamila: *Športová diplomacia a jej úloha v medzinárodných vzťahoch*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Školiteľ: PhDr. Lucia Borošová, PhD. Bratislava: FMV EU v BA, 2016. 41 s.

Cieľom záverečnej práce bolo charakterizovať pojem športová diplomacia. Ďalej definovať subjekty športovej diplomacie a na konkrétnom prípade vysvetliť akú úlohu vytvára športová diplomacia v medzinárodných vzťahoch. Práca je rozdelená do troch kapitol. Prvá kapitola je venovaná stručnej charakteristike mäkkej a tvrdej moci a športovej diplomacii ako podkapitole diplomacie vo všeobecnosti. Kapitola ďalej obsahuje ciele, prostriedky a formy športovej diplomacie. V ďalšej kapitole sú charakterizované konkrétne subjekty športovej diplomacie. Záverečná kapitola sa zaoberá konkrétnym prípadom, na ktorých je športová diplomacia a jej úloha vysvetlená. Výsledkom tejto práce je zistenie, že športová diplomacia tvorí dnes neoddeliteľnú súčasť medzinárodných vzťahov, nie len v oblasti športu a jeho reprezentácie ale aj v medzinárodných politických vzťahoch.

Kľúčové slová:

šport, diplomacia, subjekty, olympijské, bojkoty

The objective of the work was to characterize the term of sports diplomacy, to define subjects of sports diplomacy and to explain the role of sports diplomacy in international relations. The work is divided into three parts. First part is devoted to a brief characterization of soft and hard power and sports diplomacy as subsection of diplomacy in general. The part also contain the goals, means and forms of sports diplomacy. The second part is explaining specific subjects of sports diplomacy. The last part of the work deals with the specific case to which the sports diplomacy and its role is explained. The result of the work is the finding that sports diplomacy is an integral part of international relations, not only in the field of sport and its representation, but also in international political relations.

Keywords:

sport, diplomacy, subjects, olympic, boycotts

Obsah

Úvod	6
1 Šport a olympijský šport	8
1.1 Olympijský šport.....	8
1.2 Tvrdá moc – „hard power“	9
1.3 Mäkká moc – „soft power“	9
1.4 Pojem diplomacia.....	12
1.5 Športová diplomacia.....	14
1.6 Ciele športovej diplomacie.....	15
1.7 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie	16
1.7.1 <i>Diplomatická korešpondencia</i>	16
1.7.2 <i>Rokovanie</i>	17
1.7.3 <i>Diplomatickí sprostredkovatelia</i>	17
1.7.4 <i>Diplomatické misie a vyšetrovacie komisie</i>	17
1.7.5 <i>Poslovnia dobrej vôle a športoví vyslanci</i>	18
2 Ciele práce, metodika práce a metódy práce	18
3 Subjekty športovej diplomacie	20
3.1 Olympijská charta	21
3.2 Olympijské hnutie	22
3.3 Medzinárodný olympijský výbor (MOV)	22
3.4 Národné olympijské výbory (NOV).....	25
3.4.1 <i>Olympijská solidarita</i>	26
3.4.2 <i>Proces uznania NOV</i>	27
4 Olympijské hry.....	28
4.1 Bojkoty Olympijských hier	29
4.2 Zásahy športu do medzinárodných vzťahov	32
4.3 Zimné olympijské hry v Soči, 2014	34
Záver	37
Zoznam použitej literatúry	39

Úvod

V súčasnej dobe sa slovo šport čoraz častejšie používa v spojení s reprezentáciou krajiny a súlade so vzťahmi medzi krajinami. Predstavuje prostriedok, pomocou ktorého môžu vyjadriť svoj názor či už na šport samotný, alebo názor na politickú alebo aj ekonomickú situáciu v krajine, či vo všeobecnosti vo svete. Takže tvrdenie, že šport je jednou z možností ako zlepšiť medzinárodné vzťahy, diplomaciu a konkrétne športovú diplomaciu. Samotné úspechy športovcov prinášajú slávu nie len im samotným, ale aj krajine, ktorú reprezentujú, pretože práve športovci sú hlavnými nositeľmi práve športovej diplomacie. Športovými podujatiami sa nadobúdajú nové kontakty a dochádza k akceptácii krajín voči sebe, či už v športovej oblasti alebo v ekonomickej či politickej spolupráce dotknutých krajín.

Športová diplomacia v posledných desaťročiach nebola vnímaná ako dôležitá súčasť medzinárodných vzťahov, ale v posledných rokoch môžeme pozorovať nárast popularity tohto druhu diplomacie vo svetovom meradle. Takýmto príkladom vnímania športovej diplomacie sú posledné Zimné Olympijské hry v Soči a ich priebeh ovplyvnený napríklad protestom.

Naša práca je rozdelená do dvoch častí, ktoré sú tvorené štyrmi kapitolami. Prvá časť je teoretická a zahŕňa definovanie pojmu diplomacia spolu s jej podkapitolou, pre nás hlavnou časťou, športovou diplomaciou. Ďalej sme sa snažili charakterizovať športovú diplomaciu ako prostriedok soft – power spolu s vymedzením pojmu hard – power. V druhej kapitole teoretickej časti sme identifikovali subjekty športovej diplomacie spolu s ich vymedzením v Olympijskej charte. Ide o subjekty ako športové federácie, Medzinárodný olympijský výbor, či národné olympijské výbory. Tretia kapitola objasňuje ciele našej práce spolu s metodikou. V praktickej časti, v štvrtej kapitole práce, sme sa zamerali na konkrétne príklady olympijských hier z 20. stor. a s nimi spojené vzniknuté problémy v podobe bojkotov, ktoré sme sa snažili vysvetliť a ich riešenia objasniť prostredníctvom Medzinárodného olympijského výboru a samotných štátov, hostujúcich dané olympijské hry.

Definovať úlohu športovej diplomacie v medzinárodných vzťahoch bolo hlavným cieľom našej bakalárskej práce. Snažili sme sa to priblížiť prostredníctvom teoretických

poznatkov, bez ktorých by sme nemohli pokračovať v skúmaní tohto druhu diplomacie, s následnými príkladmi olympijských hier z 20. – 21. stor. Veríme tiež, že nasledujúci obsah, spracovaný v našej práci, prinesie lepšie pochopenie postavenia a dôležitosti športovej diplomacie v medzinárodných vzťahoch v súčasnosti, resp. jej postupné prenikanie do povedomia vo svete a fakt, že športová diplomacia sa pomaly stáva neoddeliteľnou súčasťou medzinárodných vzťahov, nie len v športe a jeho reprezentácií, ale aj v sfére medzinárodných politických vzťahov.

1 Šport a olympijský šport

Športovanie je ľudským právom. Každý jednotlivec musí mať možnosť športovať podľa svojich potrieb (*Olympijská charta, Základné princípy*). Šport predstavuje jeden z najefektívnejších prostriedkov rozvíjania medzinárodnej spolupráce a diplomacie. Úspešná športová reprezentácia v športe má priaznivý vplyv na zvyšovanie celkového imidžu krajiny.¹ Takto definuje šport Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Myslím si, že sa môžeme s týmto tvrdením stotožniť, pretože takto vyzerá aj moja predstava definície športu na medzinárodnej úrovni, resp. športu v diplomacii v súčasnosti. Šport ako diplomatický nástroj dokáže prekonávať a presahovať kultúrne rozdiely a dokáže spájať ľudí. Podpredseda Slovenskej olympijskej akadémie J. Grexa definoval šport ako hru, čiže „nevážnu“ činnosť, ktorá je založená na dobrovoľnosti, poskytujúca zážitok, napätie i uspokojenie, obsahujúca pravidlá a ich rešpektovanie v duchu *fair play*.² Inštitúty športu a diplomacie majú veľa spoločného a ich prepojenie pomáha šíriť pozitívne športové hodnoty ako sú vzájomný rešpekt, disciplína, tolerancia a súcit v oblasti politických vzťahov.³ So športom sa stretávame každý deň v médiách, v televízii a športovci, profesionálni športovci sú pre deti vzormi, ktoré sledujú a upierajú na nich svoju pozornosť. Môžeme tvrdiť, že šport je v dnešnej dobe dôležitým nástrojom v medzinárodnej sfére. Pomáha rozvíjať a zlepšovať medzinárodne vzťahy, spoluprácu medzi štátmi a diplomaciou. Teda športovci svojimi výkonmi a úspechmi pomáhajú zviditeľniť nie len seba, ale aj krajinu, ktorú reprezentujú a pomáhajú budovať jej imidž.

1.1 Olympijský šport

Položiť znamienko rovnosti medzi šport a olympizmus je nemožné, hoci šport tvorí materiálny základ olympizmu. Avšak olympijské hry stoja ako nadradené nad ostatnými športovými podujatiami, sú niečím viac ako len súčtom šampionátov, pretože majú:

- špecifický duchovný obsah;
- hlbšie prepojenie na výchovu, kultúru a umenie;

¹ Pohľad Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://old.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=76> >

² GREXA J. a kol.: Olympijská výchova, 2006, s.5. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://www.minedu.sk/data/att/4463.pdf> >

³ ŠTULAJTER I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 5.

- internacionalizmus a univerzalizmus;
- olympionik je nie len súťažiaci, ale je športový veľvyslanec svojej krajiny.

1.2 Tvrdá moc – „hard power“

Tvrdá moc je staršia ako mäkká moc a prejavuje sa veľmi praktickým a konkrétnym spôsobom. Okrem toho, tvrdá moc je ľahšie viditeľná a jej účinky sú ľahko merateľné. Táto moc je definovaná ako použitie ekonomických alebo vojenských prostriedkov na ovplyvnenie správania alebo záujmov iných politických orgánov či národov, teda iných aktérov. Sila spojená s vlastníctvom hmotných zdrojov vrátane obyvateľov, územia, prírodných zdrojov, ekonomickej a vojenskej sily má za cieľ urýchliť správanie ostatných subjektov. Vyjadruje schopnosť národa vyvíjať nátlak na ďalšieho aktéra aby sa dosiahol stanovený cieľ. Ak sa zameriame na tvrdú moc z pohľadu medzinárodných vzťahov, musíme brať do úvahy určité predpoklady, napríklad, že tvrdá moc je rozhodne spojená s realizmom. Realisti znázorňujú medzinárodné spoločenstvo ako anarchické prostredie, v ktorom sa ráta iba so štátmi. Každý jeden štát sa snaží maximalizovať svoju bezpečnosť, preto vzniká akási súťaž, kedy sa všetci snažia získať toľko bezpečnosti a stability koľko je možné. V tomto prípade sa štáty môžu spoľahnúť len na „self-help“. Základným pravidlom medzinárodného systému je *superiorem non recognoscens*, čo znamená, že štáty neuznávajú žiaden nadriadený orgán.⁴ To znamená, že medzinárodné organizácie neberú do úvahy národné režimy a nemôžu stanoviť pravidlá alebo inštitúcie na riešenie sporov a konfliktov. V prenesenom význame sa každý štát stará takzvané o svoje prežitie sám. Toto je hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje správanie a zároveň zaisťuje vývin útočných vojenských kapacít pre zahraničné intervencie. Toto je v podstate kontext, v ktorom tvrdá moc pôsobí na medzinárodnej úrovni. Prívrženci tvrdej moci nepremýšľajú o koncepte mäkkej moci, pretože veria a tvrdia, že mäkká moc nie je forma moci ako takej.

1.3 Mäkká moc – „soft power“

Mäkká moc, podobne ak aj iné formy moci, predstavuje akúsi schopnosť meniť správanie druhých s cieľom dosiahnuť to, čo si želá subjekt vplyvu. Existuje

⁴ MATTEO PALLAVER: *Power and Its Forms: Hard, Soft, Smart*. London, The London School of Economics and Political Science. 2011, s. 80 – 97. [cit. 2015.12.03]. Dostupné na internete: < http://etheses.lse.ac.uk/220/1/Pallaver_Power_and_Its_Forms.pdf >

mnoho koncepcií mäkkej moci od rôznych autorov, ktorý ju vysvetľujú podobným spôsobom, ale odlišnosť každej z nich spočíva napríklad v zdrojoch, charakteristike materiálnosti a podobne. Joseph Nye definuje mäkkú moc ako *schopnosť tvarovať preferencie druhých*.⁵ Prostredníctvom rôznych prostriedkov, ako napríklad donútenie alebo odmena, je možné ovplyvňovať preferencie, ale konkrétne tieto prostriedky mäkká moc nevyužíva. Podľa Nyea mäkká moc predstavuje schopnosť ovplyvňovať preferencie alebo dokonca určiť, čo si objekt bude želať. „Ak veríte, že moje ciele sú legitímne, potom Vás môžem presvedčiť, aby ste spravili niečo, bez toho, aby som Vám hrozil alebo ponúkol odmenu.“⁶ Za hlavný zdroj mäkkej moci môžeme považovať atraktivitu, pretože mäkká moc sa nezužíva výhradne len na presvedčanie prostredníctvom argumentu, ale práve schopnosť priťahovať a príťažlivosť vedie často k súhlasu. Mäkká moc sa podľa Nyea nemôže merať cez množstvo vynaložených peňažných prostriedkov, ale pomocou zmeny v mysliach. Týmto zdôrazňuje dôležitosť zmeny v presvedčení objektu vplyvu. V skutočnosti to znamená aj fakt, že zmena v preferenciách musí vychádzať od objektu vplyvu dobrovoľne a z vlastnej vôle. Toto považujeme ako nutnú podmienku v koncepte mäkkej moci od Nyea. Teda tento koncept mäkkej moci, ktorý predstavil Joseph Nye môžeme zhrnúť do niekoľkých nasledujúcich záverov. Mäkká moc je založená na atraktivite, čo zahŕňa aj presvedčanie. Má schopnosť priťahovať a nedonucuje. Zdroje mäkkej moci sú byť materiálneho ale i nemateriálneho charakteru a za hlavný zlom v charakteristike môžeme považovať zaradenie do teórie medzinárodných vzťahov. Za zdroje nehmotného charakteru považujeme napríklad kultúru, hodnoty, domáca i zahraničná politika, diplomacia a mnoho ďalších. No aj zdroje tvrdej moci vedia vytvárať príťažlivosť a teda mäkkú moc. Takýto zdroj predstavuje najmä úspešný ekonomický model alebo rozvojová pomoc. Odlišnejším pohľadom na výklad Josepha Nyea predstavuje napríklad Ronfeldt a Arquilla. Prvým základným rozdielom je, že mäkká moc nie je spájaná výhradne len s atraktivitou, ale zahŕňa aj nepríťažlivé a nepríjemné spôsoby dosahovania cieľov: „*môže byť uplatňovaná drsným, tvrdým až temným spôsobom, napríklad cez správy, ktoré varujú, zahanbujú, odsudzujú či vyhýbajú sa cielenému aktérovi*“.⁷ Od Nyea sa líšia v charaktere materiálnosti. Podľa nich má mäkké moc čisto

⁵ NYE, J. jr.: Soft Power. USA: PublicAffairs, 2004, s. 6. [cit. 2015.12.05]. Dostupné na internete: < <http://faculty.maxwell.syr.edu/rdenever/PPA-730-27/Nye%201990.pdf> >

⁶ NYE, J. jr.: Soft Power. USA: PublicAffairs, 2004, s. 2. [cit. 2015.12.05]. Dostupné na internete: < <http://faculty.maxwell.syr.edu/rdenever/PPA-730-27/Nye%201990.pdf> >

⁷ RONFELDT, D. – ARQUILLA, J.: Noopolitik: A New Paradigm for Public Diplomacy. In SNOW, N. – TAYLOR, P. M. : Routledge handbook of public diplomacy. Londýn: Routledge, 2009, s. 361.

nemateriálny charakter. Myšlienky a symboly skryté za tvrdými prostriedkami ako napríklad obchod sú výsadou mäkkej moci, zatiaľ čo samotný obchod a investície dotvárajú tvrdú moc. V skratke to znamená, že z tohto pohľadu mäkká moc predstavuje použitie informačných prostriedkov na priťahovanie, presvedčanie; čo je spojené hore už spomenutou atraktivitou; ale aj donucovanie. Ronfeldt a Arquilla predpovedajú do budúcnosti nárast mäkkej moci. Sú autormi „noopolitiky“. Táto „noopolitika“ je založená na nemateriálnych zdrojoch moci – informáciách a vedomostiach. To znamená, že do popredia sa dostávajú „nešťatní aktéri, ktorí zdôrazňujú úlohu informačnej mäkkej moci pozostávajúcej z vyjadrovania myšlienok, hodnôt, noriem a etikety prostredníctvom všetkých dostupných prostriedkov“.⁸ Ich očakávanie spočíva v tom, že „noopolitika“ sa stane novou politikou charakteristickou pre informačný vek a že do popredia sa dostane vplyv myšlienok, noriem, ideálov, etiky a zákonov, ktorá zvýši v medzinárodnom prostredí koncentráciu mäkkej moci. C. S. Gray patrí medzi tých autorov, teda teoretikov, ktorí sú opačného názoru. Jeho vysvetlenie mäkkej moci výrazne nementí závery o jej charaktere od pôvodného autora, ale kritizuje preceňovanie využiteľnosti mäkkej moci v medzinárodnej politike. Hlavnou tézou Grayera je, že význam vojenskej moci, napriek tomu, že v súčasnosti sa neuplatňuje, resp. uplatňuje sa oveľa ťažšie, stále pretrváva a nie je o nič menej dôležitá ako v minulom období; *„bolo by nezodpovedné, keby sme sa v tomto extrémne snažili ako zvestovatelia konfliktu zamietnuť súčasnú absenciu sily; jednoducho nemôžeme vedieť, čo toto storočie prinesie“*.⁹ Jeho argument spočíva v nelineárnom vývoji histórie, ktorý spochybňuje tvrdenie o klesajúcej relevantnosti tvrdej moci. Charakter mäkkej moci ako súčasť zahraničnej politiky je podľa Grayera doplňujúci. K tejto myšlienke o doplňujúcom charaktere sa prikláňa aj napr. Roman Joch, ktorý opisuje mäkkú moc ako závislú od tvrdej moci. Príklad nachádza v USA za čias Reagana: *„Budovanie jeho mohutnej tvrdej moci išlo ruka v ruke s ideologickou ofenzívou v prospech slobody a demokracie, teda s rozvíjaním mäkkej moci. Táto mäkká moc by však bola bez tvrdej moci*

[cit.2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://bdinstitute.org/wp-content/uploads/2012/02/A1-handbookofpublicdiplomacy.pdf> >

⁸ RONFELDT, D. – ARQUILLA, J.: Noopolitik: A New Paradigm for Public Diplomacy. In SNOW, N. – TAYLOR, P. M. : Routledge handbook of public diplomacy. Londýn: Routledge, 2009, s. 355. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://bdinstitute.org/wp-content/uploads/2012/02/A1-handbookofpublicdiplomacy.pdf> >

⁹ GRAY, S. C.: Hard power and soft power: the utility of military force as an instrument of policy in the 21st century. Carlisle: Strategic Studies Institute, 2011, s. 7. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB1059.pdf> >

nedôveryhodná“.¹⁰ Skúmaniu koncepcie mäkkej moci sa venuje aj J. B. Matternová. Mäkkú moc definuje ako nemateriálnu, založenú na atraktivite, ktorá však donucuje. „V kontexte svetovej politiky, by dávalo väčší zmysel, keby sa atraktivita modelovala ako vzťah, ktorý je budovaný prostredníctvom reprezentačnej sily – nie fyzickej, avšak stále donucovacej formy moci, ktorá sa uskutočňuje prostredníctvom reči“.¹¹ Dôvodom tejto tézy, že atraktivita pramení z donútenia, je samotná medzinárodná politika. Model atraktivity je preto v medzinárodných vzťahoch založený na reprezentačnej sile. Svoju realitu – pochopenie sveta a „pravdu“ – aktér obhajuje nie na základe logického argumentu, ale prostredníctvom slovného boja. Dvaja aktéri z rôzneho prostredia nemajú spoločný náhľad na svet, a preto dochádza „k radikálnemu nesúhlasu o význame dôkazu“.¹² Aktéri sa nemôžu navzájom presvedčiť o svojej pravde, a tak dochádza k donucovaniu.

Na úrovni štátu sa tvrdé a mäkké prostriedky prelínajú a využívajú v rôznej miere na zaistenie národných záujmov. V súčasnosti sa nehrozí v medzinárodných vzťahoch vo vydieraní priamo použitím vojenskej sily, ale opiera sa namiesto nej o sankcie iného druhu, napríklad ekonomické, ale aj psychologické. Vzhľadom na cieľ tejto práce, dôležitým faktorom je nehmotný charakter mäkkej moci a to konkrétne diplomacia, ktorá slúži ako jeden z hlavných nástrojov zahraničnej politiky v medzinárodnom prostredí. Mnohé udalosti sú dnes riadené a ovplyvňované práve diplomaciou, a nie len diplomaciou samotnou ale aj jej rôznymi formami pôsobiacimi v rozličných oblastiach ako je šport, kultúra a podobne.

1.4 Pojem diplomacia

Lingvistický pôvod slova diplomacia pochádza z gréckeho slova *diploma*, ktorým sa v antickom Grécku označovali voskové doštičky, používané na oficiálnu výmenu textov

¹⁰ JOCH, R.: Soft power coby doplněk, nikoli však náhrada. [cit. 2015.12.03] Dostupné na internete: <<http://www.ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/soft-power-coby-doplnek-hard-power-nikoli-vsak-jeji-nahrada>>

¹¹ MATTERN, B. J.: Why Soft Power Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics. In Millennium: Journal of International Studies, 2005, s. 583 [formát pdf]

¹² MATTERN, B. J.: Why Soft Power Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics. In Millennium: Journal of International Studies, 2005, s.586 [formát pdf]

medzi panovníkmi. Slovo *diploma* prevzali aj starí Rimania a používali ho na označovanie oficiálnych dokumentov ich panovníkov. Prof. Tóth poukazuje na skutočnosť, že „*existuje (najmä v zahraničnej odbornej literatúre) viacero definícií tohto pojmu od renomovaných teoretikov a významných diplomatov, ktoré však možno považovať skôr za odraz mnohovýznamovosti slova diplomacia a činností, metód a nástrojov s ňou súvisiacich ako za presnú a výstižnú definíciu samotného pojmu.*“¹³ Podľa profesora možno rozdeliť autorov, ktorí definujú pojem diplomacia, do dvoch skupín, bez nároku na presnosť a úplnosť definície. Do prvej skupiny patria autori, ktorí definujú pojem *diplomacia* užšom zmysle ako oficiálnu činnosť štátu, ktorú vykonávajú orgány štátu pre medzinárodné styky, ich predstavitelia a diplomati v záujme realizácie zahraničnopolitických, ekonomických, bezpečnostných, kultúrnych a iných záujmov štátu v medzinárodných vzťahoch legitímnymi nástrojmi a metódami. Napríklad Harold Nicolson definuje diplomaciu ako „*manažment medzinárodných vzťahov prostredníctvom rokovania i metódu, ktorou sa tieto vzťahy upravujú a riadia*“¹⁴. V druhej skupine sú zaradení autori, ktorí definujú pojem *diplomacia* v širšom zmysle a chápu jednak ňou schopnosť taktne vystupovať, komunikovať a konať v diplomacii vedu resp. náuku o zahraničných vzťahoch štátov. E. Satow prezentuje diplomaciu ako „*uplatnenie inteligencie a taktu pri udržiavaní oficiálnych vzťahov medzi vládami suverénnych štátov*“¹⁵. Prof. Tóth, vychádzajúc z už spomenutého vymedzenia dvoch základných skupín autorov, zovšeobecňuje prevažujúce črty a charakteristiky diplomacie a pojem diplomacia definuje v užšom zmysle „*ako osobitný druh činností orgánov štátu pre medzinárodné styky a ich predstaviteľov pri zastupovaní štátu voči zahraničiu, ktorej cieľom je realizovať ciele a úlohy jeho zahraničnej politiky prostredníctvom rokovaní a iných legitímnych prostriedkov*“¹⁶ a v širšom zmysle ako „*schopnosť taktne vystupovať, komunikovať a konať v súlade s pravidlami, uzanciami a normami diplomatického protokolu, diplomatického ceremoniálu a spoločenskej etikety*“¹⁷.

¹³ TÓTH, Ľ. a kol. 2008. *Úvod do diplomacie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, s. 11 – 12.

¹⁴ NICOLSON, H. 1964. *Diplomacy*. New York: Oxford University Press, 1964, s. 4 – 5.

¹⁵ SATOW, E. 1932, *A Guide to Diplomatic Practice*. Third edition. London – New York – Toronto: Loughmans, Green Co., London – New York – Toronto 1932, s. 27. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: < <http://h-diplo.org/essays/PDF/Otte-Roberts.pdf> >

¹⁶ TÓTH, Ľ. a kol. 2008. *Úvod do diplomacie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, s. 13. Podobne vymedzuje diplomaciu napr. aj účelová publikácia Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR: *Diplomatická prax*.

¹⁷ TÓTH, Ľ. a kol. 2008. *Úvod do diplomacie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008, s. 13.

1.5 Športová diplomacia

Športová diplomacia (z angl. sports diplomacy) nemá v literatúre presne a jasne vymedzenú definíciu. Existujú iba chápania z viacerých hľadísk, pomocou ktorých sa odborníci snažia o vytvorenie jednotného popisu pre tento druh diplomacie. Z politického pohľadu možno tento druh diplomacie charakterizovať ako súhrn rôznych diplomatických nástrojov a prostriedkov, ktoré predstavujú spôsob komunikácie medzi konkrétnymi jednotlivými aktérmi v športe. Takýmito aktérmi nie sú len športovci ale aj organizované medzinárodné športové hnutia, no taktiež aj samotná účasť štátov a medzinárodných organizácií. Športová diplomacia je taktiež súčasťou kultúrnej a verejnej diplomacie, pretože pomáha pri vytváraní priaznivého obrazu krajiny v zahraničí, jej reputácie v zahraničí a samotný šport môže prispieť k uľahčeniu vzťahov medzi partnerskými krajinami.¹⁸

Pojem športová diplomacia je súčasťou rozličných kategórií, najčastejšie však kultúrnej diplomacie. Kultúrna diplomacia je v širšom význame definovaná ako *„samostatná sféra zahraničnej politiky štátu, funkciou ktorej je prostredníctvom špecializovaných orgánov a prostriedkov podporovať a rozvíjať kultúrny vplyv tohto štátu v medzinárodných vzťahoch.“* Cieľom štátov je pritom prostredníctvom kultúry, umenia, vedy a športu prezentovať najmä hodnoty vysielajúceho štátu, jeho tradície, jazyk, idey a iné informácie, ktoré pomáhajú vzájomnému porozumeniu medzi obyvateľmi i medzi štátmi. Kultúrna diplomacia je tzv. soft power, teda mäkkej sily štátu ako protikladu k tzv. hard power – hrubej sily, presadzovanej prostredníctvom vojenskej sily.¹⁹ Profesor S. Murray z Bond University v Austrálii²⁰ športovú diplomáciu definuje ako *„reprezentatívne a diplomatické aktivity vykonávané športovcom v mene vlád jednotlivých štátov. Táto činnosť je podporovaná tradičnou diplomaciou a využíva športovcov a športové podujatia na zapájanie sa, informovanie a vytváranie pozitívneho imidžu medzi zahraničnou*

¹⁸ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 4 – 5.

¹⁹ RUSIŇÁK, P. a kol. 2012. *Diplomacia – Úvod do štúdia*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, s. 56 – 57.

²⁰ Stuart Murray je uznávaný profesor Bond University v Austrálii, kde pôsobí od roku 2007. Venuje sa oblasti diplomatických štúdií a jeho publikácie sú často využívané v prácach zameraných na oblasť športovej diplomacie.

verejnosťou a organizáciami. Formuje tiež vnímanie spomínaných zahraničných orgánov v takom smere, aby sa dosahovali požadované vládnej politiky.“²¹

Vo väčšine prípadov je športová diplomacia spájaná hlavne s politikou. Práve šport a športové podujatia môžu urovnať a zlepšiť situáciu pri konfliktoch a sporoch. Tým najvhodnejším prostriedkom sú práve Olympijské hry, ktoré sú v duchu fair-play. Existujú samozrejme aj názory, ktoré tvrdia, že šport nemá s politikou žiadnu spojitosť. Takéto tvrdenie vyslovil aj bývalý prezident MOV Avery Brundage. Tvrdil, že šport je apolitický. Viacero autorov toto tvrdenie zamietajú a je práve opačného názoru. Títo autori tvrdia, že práve politické tlaky stoja za ziskom práv na organizovanie podujatí.²²

1.6 Ciele športovej diplomacie

Športová diplomacia ako prostriedok riešenia problémov v oblasti medzinárodných vzťahov prostredníctvom športu a športovej terminológie sa vyvinula predovšetkým za účelom zachovania športových ideálov prekračujúcich hranice politických vzťahov. Spočiatku bolo cieľom udržať šport mimo medzinárodnej politiky, avšak postupne, uvedomujúc si politický potenciál športu, sa cieľom stala nielen pasívna obrana ideálov, ale aj aktívne využitie politického potenciálu športu v medzinárodných vzťahoch. Rôzne nástroje športovej diplomacie sledovali rôzne ciele. V zásade však platí, že ich možno zaradiť do týchto skupín:

1. zachovanie olympijských ideálov a obrana olympijského hnutia pred negatívnymi politickými hrozbami;
2. mierové riešenie medzinárodných sporov, zmierňovanie napätia medzi jednotlivými členmi hnutia a zabránenie eskalácii vzájomného napätia;
3. zlepšenie imidžu krajiny vo svete a prezentácia v čo najlepšom svetle;
4. prínos v oblasti diplomatických vzťahov, napríklad nadviazanie diplomatických stykov medzi USA a Čínou po „pingpongovej diplomacii“;

²¹ MURRAY, S.: Sports-Diplomacy: a hybrid of two halves, 2011. [cit. 2015.12.03]. Dostupné na internete: < <http://http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf> >

²² GOLDBERG, J. Sporting diplomacy: Boosting the Size of the Diplomatic Corps. [cit. 2015.12.03]. Dostupné na internete: < https://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/washington_quarterly/v023/23.4goldberg.html >

5. prezentácia politických názorov prostredníctvom športovcov i správania sa športových organizácií;
6. nadväzovanie priateľských kontaktov a stykov medzi krajinami.²³

1.7 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie

Na vysvetlenie pojmu športová diplomacia je nevyhnutné špecifikovať aj prostriedky, ktoré tvoria jej súčasť. Pri diplomacii zohrávajú najdôležitejšiu úlohu rokovania a to isté platí aj pre športovú diplomáciu. Športové podujatia na medzinárodnej úrovni poskytujú aj prostriedky, ktoré je možné použiť na účely diplomacie. V tejto oblasti sa diplomatmi stávajú nielen členovia medzinárodných športových organizácií alebo vyslanci, ktorí majú splnomocnenie rokovať v mene rôznych aktérov, ale aj športovci ktorí svojimi výkonmi a aktivitami predstavujú tých najdôležitejších vyslancov. Uvedomujúc si postavenie športových osobností, môžeme vymedziť nasledujúce prostriedky uplatňované v športovej diplomacii.²⁴

1.7.1 *Diplomatická korešpondencia*

Základnou formou komunikácie v oblasti diplomacie je písomná komunikácia, prostredníctvom zasielania správ, nót, oznámení a iných oficiálnych listov. V oblasti športovej diplomacie je korešpondencia nevyhnutná na dorozumievanie medzi jednotlivými aktérmi. Ide o komunikáciu oficiálnu medzi oficiálnymi orgánmi športového a politického charakteru. Medzinárodný olympijský výbor komunikuje s národnými výbormi zväčša prostredníctvom korešpondencie, neberúc do úvahy osobné rokovania prezidenta MOV s predstaviteľmi národných olympijských výborov a rozhovory počas Zasadnutí MOV. Korešpondencia ale nemá status diplomatickej pošty a imunity sa na ňu nevzťahujú, ktoré diplomatickej pošte priznáva Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961. Je potrebné zdôrazniť, že posielanie oficiálnych listov s hlavičkou MOV politickým predstaviteľom nebol ojedinelý jav v olympijskej histórii. Ako príklad je možné uviesť situáciu počas II. svetovej vojny, kedy bola činnosť MOV dočasne

²³ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 9.

²⁴ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 10 - 13.

pozastavená a komunikáciu s ostatnými členmi prostredníctvom listov udržiaval vtedajší predseda Belgičan Henri de Baillet-Latour.

1.7.2 Rokovanie

Za najdôležitejšiu formu diplomatickej komunikácie je považované rokovanie. Takéto oficiálne rokovanie je najzákladnejším predpokladom prijímania dôležitých politických rozhodnutí. Vo všeobecnosti sa preferuje rokovanie priame, či už bilaterálne ako napríklad rokovania prezidenta MOV Juana Antonia Samarancha o spoločnom usporiadaní olympijských hier v roku 1988 v Soule a Pchjongjangu, hlavných mestách oboch štátov rozdelenej Kórey alebo multilaterálne, (o mnohých politických otázkach sa diskutovalo na zasadnutiach MOV, napríklad na zasadnutí MOV v Paríži v roku 1955 sa členovia MOV za prítomnosti delegácií zo Spolkovej republiky Nemecko i Nemeckej demokratickej republiky zhodli na tom, že podporia účasť spoločného nemeckého tímu v Melbourne v roku 1956). Niekedy je potrebné aby sprostredkovateľ zorganizoval rokovania a zúčastnil sa na nich. Teda najdôveryhodnejším sprostredkovateľom bol prezident MOV, ktorý počas rokovaní presadzoval myšlienky vzájomnej spolupráce a *fair play*.

1.7.3 Diplomatickí sprostredkovatelia

V mnohých prípadoch, v histórii olympijského hnutia, využíval MOV služby diplomatických sprostredkovateľov. Sú to mediátori zodpovední za komunikáciu medzi MOV a predstaviteľmi štátu. Takýmto diplomatom – sprostredkovateľom bol napríklad Mexičan Mario Vázquez-Raña, bývalý prezident Asociácie národných olympijských výborov (ANOV), ktorý vyjednával s prezidentom Kuby Fidelom Castrom o účasti kubánskych športovcov na OH v Moskve a v Los Angeles v rokoch 1980 a 1984.

1.7.4 Diplomatické misie a vyšetrovacie komisie

Dôležitými prostriedkami, ktorými mohla byť ovplyvňovaná medzinárodno-politická situácia prostredníctvom MOV boli diplomatické misie a vyšetrovacie komisie. Ich úlohou bol predovšetkým zber informácií a udržiavanie priateľského dialógu medzi MOV a jednotlivými národnými olympijskými výbormi, resp. politickými orgánmi štátu

zodpovednými za riadenie športu. Najsvetlejšim príkladom je misia MOV pod vedením Alexandra Siperca, člena MOV z Rumunska, ktorej cieľom bolo preveriť postoj Severnej Kórey pod zámienkou priateľskej návštevy delegácie MOV. Napriek tomu, že Severná Kórea neumožnila misii MOV prechod cez najstráženejší hraničný prechod Pchanmundžon, splnila svoj účel – presvedčila MOV o tom, že dosiahnuť kompromis bude s najväčšou pravdepodobnosťou nemožné.

1.7.5 Poslovia dobrej vôle a športoví vyslanci

Status známeho a úspešného športovca zabezpečuje jeho nositeľovi svetovú popularitu a uznanie, ale takisto tzv. úlohu šíriť športového ducha a olympijské ideály vo svete. Prvými poslami dobrej vôle boli na požiadanie 13 americkej vlády stolní tenisti v sedemdesiatych rokoch 20. storočia, ktorí otvorili dvere diplomatickému zbližovaniu medzi Spojenými štátmi americkými a Čínskou ľudovou republikou. Vzťahy medzi štátmi sa vážne naštrbili po zvrhnutí nacionalistickej vlády Mao Ce -tungom v októbri 1949. Celkovo deväť športovcov tvorilo tím z USA, ktorý od roku 1949 ako prvý vstúpil na územie Číny. Následne na to navštívil prezident Richard Nixon Peking a touto priateľskou návštevou sa začal proces zbližovania medzi nepriateľmi počas Studenej vojny. Športovci tým otvorili dvere k zbližovaniu medzi dvoma svetovými mocnosťami.

2 Ciele práce, metodika práce a metódy práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je vysvetliť úlohu športovej diplomacie v medzinárodných podmienkach a analyzovať túto úlohu na konkrétnych príkladoch, ktorými sú v tejto práci olympijské hry. Poukazuje na športovú diplomáciu, ako na súčasť medzinárodných vzťahov, nie len športového charakteru, ale aj charakteru politického. Prostredníctvom charakteristiky jednotlivých subjektov športovej diplomacie a definovania jej samotnej ako prostriedok soft – power vysvetľuje, že v súčasnosti sa kladie na tento druh diplomacia stále väčší dôraz.

Pre splnenie hlavného cieľa bakalárskej práce je potrebné definovať a vymedziť čiastkové ciele:

- Prvým čiastkovým cieľom je definícia diplomacie samotnej so zreteľom športovú diplomáciu ako podkapitolu diplomacie všeobecne.

- Za druhý čiastkový cieľ je považované objasnenie soft – power a hard – power, z ktorých športová definícia predstavuje prostriedok soft – power.
- Tretím čiastkovým cieľom je vysvetlenie prostriedkov, foriem a cieľov športovej diplomacie.
- Štvrtým čiastkovým cieľom je identifikácia subjektov športovej diplomacie a ich vymedzenie v Olympijskej charte.
- Piatym čiastkovým cieľom je prezentácia olympijských hier, ako jeden zo základných foriem pôsobenia športovej diplomacie v medzinárodných podmienkach.
- Šiestym cieľom je stručné priblíženie priebehu olympijských hier v 20. storočí a s nimi súvisiace bojkoty.
- Siedmym čiastkovým cieľom je konkrétna analýza úlohy športovej diplomacie na posledných Olympijských hrách v Soči v roku 2014 a poukázaním jej dôležitosti v súčasnosti.

Čo sa týka metodiky práce, pri zostavovaní bakalárskej práce sme v prvotnej fáze vychádzali zo štúdia odbornej literatúry, článkov a zborníkov, so zreteľom na šport a jeho prezentáciu na medzinárodnej úrovni. V práci sme použili viacero metód. Následné etapy práce sme zamerali na aplikovanie metódy komparácie dostupných informácií a následnej analýzy zistených poznatkov, na ktoré sme poukázali na konkrétnom prípade v poslednej kapitole

Bakalársku prácu sme rozčlenili na dve časti, a to teoretickú a praktickú. V teoretickej sme sa snažili vysvetliť pojmy ako diplomacia vo všeobecnosti a športová diplomacia ako jej podkapitola. Ďalej definovať formy a prostriedky tohto druhu diplomacie. A taktiež sme identifikovali základné subjekty športovej diplomacie, z ktorých následne vybraný Medzinárodný olympijský výbor sme aplikovali do praktickej časti.

V druhej, praktickej časti, sme definovali pojem olympijské hry a opísali históriu priebehu olympijských hier v 20. storočí. Následne sme na súčasnom príklade posledných Olympijských hier v roku 2014 v Soči, vysvetlili zviditeľňovanie úlohy a poukázali na dôležitosť športovej diplomacie v súčasnosti.

3 Subjekty športovej diplomacie

Medzinárodný olympijský výbor, národné olympijské výbory a Medzinárodné športové federácie spolu so štátmi patria medzi hlavné subjekty športovej diplomacie. Medzinárodné športové federácie (MŠF) svojou štruktúrou a fungovaním pripomínajú politické organizácie, hoci sú mimovládnyimi organizáciami. Dôvodom, prečo je to tak je fakt, že majú svojho prezidenta, ktorý MŠF reprezentuje navonok a taktiež majú svoje legislatívne a výkonné orgány. Sú subjektom medzinárodného práva a takisto ako aj politické medzinárodné organizácie, ako napr. EÚ, NATO, OSN aj MŠF združujú svojich členov na základe určitých pravidiel, ktoré musia všetci akceptovať, prijať a splňať. Na základe sledovania spoločných záujmov sa snažia realizovať spoločné ciele, a to čo najefektívnejšie. *Prijímajú spoločné postupy, opatrenia a sú súčasťou jednej veľkej športovej rodiny sveta.*²⁵ Medzinárodné športové federácie sú medzinárodné mimovládne, nezávislé a autonómne organizácie, ktoré majú neziskový charakter a ktorých charakteristika a podmienky vzniku definuje všeobecná charta o MŠF. Všetky takéto športové federácie podliehajú jurisdikcii štátu, v ktorom boli zriadené a prípadne tam majú aj hlavné sídlo. Z tohto vyplýva, že športová federácia nemôže fungovať bez uznania štátu, v ktorom je zriadená. MŠF združujú národné asociácie z celého sveta na základe slobodného a demokratického uznania všeobecných stanov charty o MŠF. Tieto členské asociácie sa musia zaviazat', že akceptujú hlavné body a podmienky charty do svojich zakladacích listín a budú ich rešpektovať a dodržiavať. Úradníci MŠF sú volení demokratickými princípmi a najvyšším orgánom je generálne zhromaždenie. Každá MŠF riadi jeden alebo viac športových odvetví, za ktoré prijíma plnú zodpovednosť a tak sa stáva dôležitým prvkom medzinárodnej športovej harmónie, reprezentuje športové tradície a rozvíja šport, ktorý reprezentuje.

Generálna asociácia medzinárodných športových federácií (GAISF) má sídlo v Monte Carlo a predstavuje najreprezentatívnejší orgán MŠF. Úlohou tejto asociácie je združovať a sprostredkovať komunikáciu medzi všetkými MŠF. Okrem tejto GAISF existuje aj Asociácia medzinárodných športových federácií, ktoré sú uznané Medzinárodným olympijským výborom (MOV). Na rozdiel od GAISF sa v tejto asociácii nachádzajú

²⁵ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 28.

všetky MŠF, ktoré uznal MOV, ale nemusia byť zaradené do programu letných a zimných OH.²⁶

Medzinárodná športová federácia vo vzťahu k vláde danej krajiny a vládnym organizáciám by na jednej strane mala brať do úvahy politické opatrenia vlády, ale na strane druhej by nemala dovoliť aby sa vláda výrazne podieľala na rozhodovacom procese. Podľa mnohých autorov a ich vymedzení tohto vzťahu v športovej diplomacii by mala vláda rešpektovať nezávislosť a podporovať svojich pracovníkov pri vedení športovej organizácie. S tým je spojená aj ústretovosť vlády pri organizovaní vrcholných podujatí vo svojej krajine. Takýmto spôsobom sa zvyšuje prestíž krajiny v celosvetovom meradle. Spomínaná ústretovosť spočíva napr. vo voľnom prístupe k športovým areálom, zariadeniam a taktiež v záruke bezpečnosti. MŠF nezasahuje do žiadnych politických či ekonomických sfér a ako je ukotvené v charte o MŠF nikdy sa nepodieľa na akýchkoľvek bojkotoch na športových podujatiach. V prípade, ak nastane situácia, ktorá je nevládnuteľná na úrovni MŠF, môže zasiahnuť vláda.

3.1 Olympijská charta

Olympijská charta je kodifikáciou základných princípov olympizmu, pravidiel a vykonávacích ustanovení k pravidlám schváleným Medzinárodným olympijským výborom. Riadi organizáciu, činnosť a fungovanie olympijského hnutia, stanovuje podmienky konania olympijských hier a podmienky na ich oslavu.²⁷ Olympijská charta slúži v zásade trom hlavným účelom:

- a) Olympijská charta ako základný dokument ústavného charakteru ustanovuje a pripomína základné princípy a podstatné hodnoty olympizmu.
- b) Olympijská charta ďalej slúži ako stanovy Medzinárodného olympijského výboru.
- c) Olympijská charta okrem toho definuje hlavné vzájomné práva a povinnosti troch hlavných zložiek olympijského hnutia, konkrétne Medzinárodného olympijského výboru, medzinárodných športových federácií a národných olympijských výborov,

²⁶ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D, ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 29.

²⁷ GREXA J. a kol.: Olympijská výchova, 2006, s.28-29. [cit. 2016.03.12]. Dostupné na internete: < <https://www.minedu.sk/data/att/4463.pdf> >

a tiež organizačných výborov olympijských hier, pričom všetky tieto zložky musia túto chartu dodržiavať.²⁸

V tejto charte nájdeme vymedzenú charakteristiku, úlohy, postavenie a ciele rôznych olympijských hnutí alebo výborov. Tie si ďalej pokúsime charakterizovať a priblížiť práve podľa Olympijskej charty.

3.2 Olympijské hnutie

Podľa Olympijskej charty je toto hnutie definované ako Olympijské hnutie, ktoré pod najvyššou právomocou a vedením Medzinárodného olympijského výboru ako najvyššieho orgánu združuje organizácie, športovcov a iné osoby, ktoré sa riadia Olympijskou chartou. Vytváranie mierového a lepšieho sveta výchovou mládeže práve prostredníctvom športu a v súlade s hodnotami olympizmu je základným cieľom tohto olympijského hnutia. Medzinárodný olympijský výbor (MOV), medzinárodné športové federácie (MŠF) a národné olympijské výbory (NOV) sú tri základné zložky olympijského hnutia. Samozrejme hnutie tvoria aj iné zložky, ako napr. organizačné výbory olympijských hier (OVOH), národné zväzy a kluby a taktiež aj osoby, ktoré patria k MŠF a NOV. Osobitnou skupinou, ktorá tvorí olympijské hnutie sú športovci, ktorých záujmy tvoria základný prvok hnutia. Ďalej sem môžeme zaradiť aj také subjekty, ako napr. rozhodcovia, tréneri alebo funkcionári. Rôzne organizácie a inštitúcie, ktoré boli uznané MOV, patria taktiež do tohto hnutia. Z charty nám vyplýva, že každá osoba alebo organizácia, ktorá patrí a tvorí olympijské hnutie, je viazaná ustanoveniami Olympijskej charty a je povinná sa riadiť rozhodnutiami MOV.

3.3 Medzinárodný olympijský výbor (MOV)

Podľa Olympijskej charty v kapitole 2, právne postavenie MOV definujeme ako medzinárodnú mimovládnu neziskovú organizáciu s časovo neobmedzenou pôsobnosťou vo forme združenia so statusom právnickej osoby, uznanou Švajčiarskou federálnou radou a so sídlom v švajčiarskom Lausanne. Poslaním MOV je obnovenie tradície starovekých olympijských hier a riadenie olympijského hnutia v súlade s Olympijskou chartou, ktorej

²⁸ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011. [cit. 2016.03.12]. Dostupná na internete: < <http://www.snsip.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

autorom je Pierre de Coubertin. Základné ciele zakotvené v tomto dokumente sú napr. pravidelné organizovanie olympijských hier, posilňovanie jednoty a nezávislosti olympijského hnutia, posilňovanie a propagácia etiky v športe a *fair play*, koordinácia športových súťaží, posilňovanie a podpora športu pre všetkých. Rozhodnutia tohto MOV sú záväzné a majú konečnú platnosť. Akýkoľvek spor týkajúci sa týchto rozhodnutí je možné riešiť len výkonným výborom MOV a v špecifických prípadoch Športovým arbitrážnym súdom (CAS). Štulajter a Barteková vymedzili Medzinárodný olympijský výbor ako tzv. katalyzátor medzi jednotlivými časťami „olympijskej rodiny“ – zahŕňajúcej národné olympijské výbory, medzinárodné športové federácie, športovcov, organizačné výbory olympijských hier, televíznych partnerov, agentúry OSN. K partnerom MOV patria Svetová antidopingová agentúra (WADA), Športový arbitrážny dvor (CAS), Medzinárodný paralympijský výbor (IPC), Medzinárodná olympijská akadémia (MOA), Svetová asociácia olympionikov (WOA), Medzinárodný výbor pre *fair play* a ďalšie uznané organizácie. Zabezpečovať organizáciu olympijských hier, podporovať jednotlivé členské organizácie v rámci olympijského hnutia, propagovať olympijské hodnoty a to konkrétne dokonalosť, priateľstvo a rešpekt a predovšetkým rozvíjať olympizmus, ktorý je považovaný za životnú filozofiu spájajúcu telesnú krásu človeka s jeho duchovným rozvojom sú hlavné úlohy Medzinárodného olympijského výboru vymedzené autormi Štulajter a Barteková v publikácii Športová diplomacia.²⁹ Medzinárodný olympijský výbor ako samo-výberový orgán, pozostáva najviac zo 115 členov. Olympijská charta upravuje riadne členstvo nasledovne:

1. 70 individuálnych členov, ktorí sú volení na základe prínosu pre olympijské hnutie, osobnosti športového života, ktoré boli prijaté do MOV základe odporúčania nominačnej komisie;
2. 15 aktívnych športovcov, volených olympionikmi počas letných a zimných olympijských hier;
3. 15 zástupcov medzinárodných federácií;
4. 15 zástupcov NOV.³⁰

Ako sme už vyššie uviedli, členovia sú prijímaní na odporúčanie Nominačnej komisie MOV. Pre nás veľmi podstatnou skutočnosťou je fakt, že práve najmladšou členkou

²⁹ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 31.

³⁰ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011. [cit. 2016.03.21]. Dostupná na internete: < <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

prijatou do MOV je Danka Barteková³¹. Bola zvolená na OH 2012 v Londýne a formálne prijatá za členku v júli 2013 na zasadnutí v Lausanne. Základnými orgánmi Medzinárodného olympijského výboru podľa Olympijskej charty sú zasadnutie, výkonný výbor a prezident.

Zasadnutie je najvyšším orgánom MOV a je všeobecným zhromaždením všetkých členov MOV. Zasadnutiu predsedá prezident MOV a v prípade, že to nie je možné, predsedníctvo preberá služobne najstarší viceprezident MOV. Hlavné právomoci zasadnutia sú napríklad meniť Olympijskú chartu, voliť členov MOV, prezidentov, viceprezidentov a členov Výkonného výboru, voliť miesto, kde sa budú konať nasledujúce Olympijské hry, schvaľovať výročné správy, prijímať a vylúčiť NOV z členstva v Olympijskej rodine a mnoho iných. Výkonný výbor je výkonným orgánom MOV a jeho členovia sú volení zasadnutím. Pozostáva z prezidenta, štyroch viceprezidentov a ďalších desiatich členov. Tento Výkonný výbor je zodpovedný za administratívu a manažment všetkých záležitostí MOV. Prezident reprezentuje Medzinárodný olympijský výbor navonok a predsedá všetkým jeho stretnutiam. Volený je z členov MOV na osem rokov s možnosťou znovuzvolenia na obdobie ďalších štyroch rokov. Poradným orgánom zasadnutia, výkonného výboru a prezidenta sú komisie, ktoré zriaďuje prezident MOV. Tieto komisie sú dočasné, permanentné alebo *ad-hoc* pracovných skupín. MOV má ustanovených niekoľko komisií, napr. Komisia športovcov, Auditorský výbor, Komisia pre medzinárodné vzťahy, Právna komisia, Evaluačné komisie pre kandidátske mestá, Koordinačné komisie pre budúce olympijské hry. Komisia pre medzinárodné vzťahy je z hľadiska práve medzinárodných vzťahov tá najdôležitejšia. Dáva odporúčania Zasadnutiu MOV ako postupovať v dôležitých otázkach medzinárodných vzťahov prostredníctvom výročných správ. Medzinárodný olympijský výbor je aktívny v udržiavaní priateľských medzinárodných vzťahov so svojimi členmi, ale aj s Organizáciou spojených národov. 19.októbra 2009 sa stal MOV stálym pozorovateľom OSN. Úlohou súčasnej politiky MOV je posilňovanie vzťahov medzi MOV a OSN. MOV uskutočňuje rôzne fóra pre podporu myšlienky využitia športu na mierové účely a rozvoja v tretích krajinách. V auguste 2013 prijala OSN rozhodnutie o ustanovení dátumu 6.apríla ako Medzinárodného dňa športu za rozvoj a mier (*International Day of Sport for Development and Peace*).³²

³¹ Reprezentantka Slovenska v športovej streľbe v brokovej disciplíne skeet.

³² Slovenský olympijský výbor je členom MOV od svojho vzniku v roku 1993 ako nástupca Československého olympijského výboru. Počas svojej existencie mal SOV v rámci MOV dvoch riadnych

3.4 Národné olympijské výbory (NOV)

V Olympijskej charte je vymedzený nie len Medzinárodný olympijský výbor, ale aj Národné olympijské výbory, ktorých poslanie a úloha je presne definovaná vo štvrtej kapitole. V súlade s Chartou je poslaním NOV rozvíjať, propagovať a chrániť olympijské hnutie v príslušných štátoch. Úlohy Národného olympijského výboru sú viaceré, ale základná, ktorá sa nachádza aj v Charte ako hlavná je propagovanie základných princípov a hodnôt olympizmu v príslušných krajinách, hlavne v oblasti športu a výchovy, a to propagáciou olympijských vzdelávacích programov na všetkých úrovniach v školách, športových a telovýchovných vzdelávacích zariadeniach a univerzitách, ďalej podporovaním vzniku inštitúcií, ktoré sa venujú olympijskej výchove, ako sú národné olympijské akadémie, olympijské múzeá a iné programy, vrátane kultúrnych, ktoré súvisia s olympijským hnutím.³³

K ďalším úlohám patrí napríklad zabezpečovať dodržiavanie Olympijskej charty v príslušných krajinách, podporovať rozvoj vrcholového športu a športu pre všetkých, pomáhať pri príprave športových funkcionárov, hlavne organizovaním kurzov a zabezpečiť, aby tieto kurzy prispievali k propagácii základných princípov olympizmu, vystupovať proti všetkým formám diskriminácie a násilia v športe a prijať a naplňať Svetový antidopingový kódex. Na všetkých športových podujatiach, ako napríklad olympijské hry a regionálne, kontinentálne alebo svetové športové súťaže, ktoré sú organizované vo viacerých športových odvetviach a patria pod patronát MOV, majú NOV výlučnú právomoc zastupovať svoju krajinu. A taktiež je výlučnou právomocou týchto NOV vybrať a navrhnúť mesto, ktoré môže predložiť kandidatúru na usporiadanie olympijských hier v príslušnej krajine. Tieto výlučné právomoci ako aj úlohy a poslanie sú zakotvené v Olympijskej charte. Keďže NOV pracujú na národnej úrovni, môže spolupracovať s vládnyimi ale aj mimovládnyimi organizáciami. Čo sa týka spolupráce s vládnyimi organizáciami, musia s nimi udržiavať korektné vzťahy a nesmú zasahovať do činnosti, ktoré by boli v rozpore s Olympijskou chartou. Kooperácia medzi MOV a NOV je presne vymedzená v Olympijskej charte vo štvrtej kapitole bod 9 a znie takto: okrem opatrení a sankcií stanovených pre prípad porušenia Olympijskej charty môže výkonný

členov – profesora Vladimíra Černušáka (od roku 1981) a Danku Bartekovú (od roku 2013, členku komisie pre športovcov).

³³ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011, 4. kapitola. [cit. 2016.04.08]. Dostupná na internete: < <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

výbor MOV prijať vhodné rozhodnutia na ochranu olympijského hnutia v krajine príslušného NOV, vrátane pozastavenia alebo odňatia jeho uznania zo strany MOV, ak ústava, zákony alebo iné platné predpisy v príslušnej krajine, prípadne iný akt vládnych alebo iných orgánov bráni v činnosti tohto NOV, prípadne v uskutočňovaní alebo vyjadrovaní jeho vôle. Výkonný výbor MOV poskytne takémuto NOV pred prijatím takéhoto rozhodnutia možnosť vyjadriť sa.³⁴ MOV pomáha NOV plniť ich poslanie prostredníctvom svojich rôznych oddelení a Olympijskej solidarity.

3.4.1 Olympijská solidarita

Cieľom Olympijskej solidarity je pomáhať NOV, a hlavne takým, ktoré to najviac potrebujú. Táto pomoc je poskytovaná prostredníctvom rôznych programov, ktoré vypracováva MOV a NOV, poprípade aj MŠF. Ciele týchto programov prijatých v rámci Olympijskej solidarity spočívajú hlavne v podpore základných princípov olympizmu, pomoci NOV pri príprave športovcov a družstiev na účasť na olympijských hrách a ďalšie iné, ktoré sa týkajú pomoci tých NOV, ktoré to najviac potrebujú. Medzi tieto patria napríklad školenia organizátorov športových podujatí, zlepšovanie technickej úrovne športovcov a ich trénerov v oblasti športu a rozvoj ich technických znalostí, vytváranie jednoduchých a funkčných športových zariadení v spolupráci s medzinárodnými a národnými orgánmi, ale taktiež aj podpora spoločných bilaterálnych alebo multilaterálnych programov spolupráce medzi NOV a presvedčanie vlád a medzinárodných organizácií, aby zaradili šport do oficiálnej podpory rozvoja. Všetky tieto programy sú riadené komisiou pre Olympijskú solidaritu.

Čo sa ďalej týka NOV a jej členov, môže mať ľubovoľné zloženie, ale musí zahŕňať:

- všetkých členov MOV v danej krajine, ktorí majú hlasovacie právo na valných zhromaždeniach NOV;
- všetky národné federácie združené v MŠF, ktorých šport je zaradený do programu olympijských hier, alebo ich zástupcov;
- volených zástupcov športovcov, ktorí musia byť účastníkmi olympijských hier;

³⁴ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011, 4. kapitola. [cit. 2016.04.11]. Dostupná na internete: < <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

- skupiny venujúce sa viacerým športom a iné organizácie orientované na šport alebo aj štátni príslušníci krajiny, ktorí poskytujú význačné služby veci športu a olympizmu.³⁵

Vláda ani žiadne iné orgány nemôžu určovať členov NOV, ale NOV môže podľa svojho uváženia zvoliť za svojich členov zástupcov týchto orgánov. Oblasť, v ktorej pôsobí NOV musí byť zhodná s hranicami krajiny, v ktorej NOV sídli a kde bol založený.

3.4.2 Proces uznania NOV

Olympijská charta definuje proces uznania NOV v niekoľkých bodoch, ktoré podrobne opisujú postupnosť tohto uznania. Tak môžeme vymedziť tento proces uznania daného NOV v nasledujúcich krokoch:

- I. Národná športová organizácia, ktorá žiada o uznanie NOV, musí podať žiadosť, v ktorej je nutné uviesť, že spĺňa všetky podmienky resp. požiadavky predpísané Olympijskou chartou.
- II. Je nutné podať dôkaz o tom, že národné federácie, ktoré sú členmi NOV, vykonávajú v svojom štáte a na medzinárodnej úrovni konkrétnu, skutočnú a trvalú športovú činnosť, a to hlavne tým, že organizujú súťaže a zúčastňujú sa na nich a tým, že realizujú tréningové programy pre športovcov. NOV môže uznať len jednu národnú federáciu pre každý šport riadený určitou MŠF. Takéto národné federácie alebo nimi určení zástupcovia musia tvoriť hlasovaciu väčšinu NOV a jeho výkonného orgánu. V každom NOV musí byť aspoň päť národných federácií, ktoré sú pridružené k MŠF a ktoré riadia športy, zaradené do programu olympijských hier.
- III. Podmienkou uznania je schválenie stanov žiadateľa výkonným výborom MOV. Tá istá podmienka platí pre akékoľvek neskoršie zmeny alebo doplnky stanov NOV. Takéto stanovy musia byť v súlade s Olympijskou chartou a na ňu sa musia odvolávať. V prípade ak nastane situácia, že sa vyskytnú isté pochybnosti týkajúce sa stanov NOV, alebo ak existuje rozpor medzi týmito stanovami a Olympijskou chartou, prednosť má vždy Olympijská charta.

³⁵ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011, 4. kapitola. [cit. 2016.04.11] Dostupná na internete: < <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

- IV. V súlade so stanovami je NOV je povinný každý NOV usporiadať aspoň raz ročne valné zhromaždenie svojich členov. NOV zaradi do programu svojich valných zhromaždení hlavne predloženie výročných správ a finančných výkazov po audite a v prípade potreby voľbu funkcionárov a členov výkonného orgánu.
- V. Na funkčné obdobie najviac štyroch rokov sú volení funkcionári a členovia výboru v súlade so stanovami NOV, pričom môžu byť zvolení do funkcie opätovne.
- VI. Členovia NOV nepoberajú za svoje služby a plnenie svojich povinností žiadny plat a ani odmenu, okrem tých, ktorí sa venujú riadeniu športov na profesionálnej úrovni. Môžu však dostať náhradu svojich cestovných nákladov a nákladov na ubytovanie a ďalších iných oprávnených výdavkoch spojených s výkonom ich funkcie.
- VII. V prípade odňatia alebo ukončenia platnosti uznania NOV stráca tento NOV všetky práva, ktoré mu udelila Olympijská charta alebo MOV.

Aby bola národná športová federácia uznaná zo strany NOV a bola prijatá za jeho člena, musí táto federácia vykonávať konkrétnu, skutočnú a trvalú športovú činnosť, musí byť združená v MŠF uznanej zo strany MOV a jej činnosť musí byť vo všetkých ohľadoch v súlade s Olympijskou chartou i s pravidlami jej MŠF a riadená podľa nich.³⁶ V Olympijskej charte sa pod termínom „*štát*“ alebo „*krajina*“ myslí nezávislý štát uznaný medzinárodným spoločenstvom a názov NOV musí zodpovedať územnému rozsahu a tradícií svojej krajiny a musí byť schválený výkonným výborom MOV. V kapitole 4 Olympijskej charty, v bode číslo 31 je presne definovaná vlajka, emblém a hymna, ktoré po prijatí NOV na použitie pri jeho činnostiach, vrátane olympijských hier, musia byť taktiež schválené výkonným výborom MOV.

4 Olympijské hry

Podľa historických záznamov sa prvé staroveké olympijské hry datujú už v roku 776 pred našim letopočtom. Tie boli venované olympijským bohom a konali sa na pláňach Olympie. Pre Grékov bola atletika prvoradá. Výchova mladých športovcov bola zameraná na atletiku, hudbu a akademické predmety teda filozofiu. Ich pokračovanie trvalo 12

³⁶ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011, 4. Kapitola, bod č.29. [cit. 2016.04.11]. Dostupná na internete: < <http://www.snsfp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

stáročí, kým v roku 393 nášho letopočtu, cisár Theodosius vyhláškou zakázal tieto „pohanské kulty“.³⁷ Úspešná kampaň oživiť olympijské hry začala vo Francúzsku v 19. storočí. Prvé moderné letné hry sa konali v marci 1896 v Aténach, v Grécku.³⁸ Je nutné definovať a vysvetliť čo tieto hry predstavujú. Olympijské hry sú najväčšie svetové športové podujatie, kde súťažia športovci z celého sveta. Sú rozdelené na zimné a letné olympijské hry, ktoré sa konajú každé štyri roky v rozličných hostujúcich mestách. Baron de Coubertin videl OH ako miesto, kde sa oslavuje šport a samotné športovanie. Ideálom bolo vybudovať porozumenie a spoluprácu na medzinárodnej úrovni. Olympijským „kódom“ je amaterizmus, v inom slova zmysle športový výkon bez platenia.

4.1 Bojkoty Olympijských hier

V Olympijskej charte, v kapitole 5 je ukotvené, že žiaden druh demonštrácií alebo politickej, náboženskej či rasovej propagandy nie je dovolený v olympijských priestoroch, športoviskách či iných miestach spojených s vykonávaním olympijských hier. Ale v priebehu rokov sa moderné olympijské hnutie muselo vysporiadať s vojnami, bojkotmi, protestmi, štrajkami či dokonca teroristickým útokom. V spojení so spomínanými bojkotmi sa mnohé krajiny v minulosti odmietli zúčastniť olympijských hier v podobe organizovaných bojkotov. Tieto bojkoty majú často tendenciu zatieniť udalosti hier a to nielen prostredníctvom zvýšenej publicity, ale skrze nekalej, neférovej súťaže, ktorá vyplýva z nutnosti zastúpenia niekoľkých krajín na hrách.

V roku 1976, tesne pred letnými hrami v Montreale sa okolo 30 afrických krajín odmietlo týchto hier zúčastniť. Dôvodom bol spor okolo prípadu Nového Zélandu a Juhoafrickej republiky. Novozélandský rugby tím usporiadal sériu turnajov s juhoafrickým tímom, načo ihneď reagovala Organizácia africkej jednoty a pohrozila bojkotom, pretože JAR mala zakázanú účasť na hrách už od roku 1964, kedy sa konali OH v Tokiu, kvôli svojej politike rasovej segregácie. Tento zákaz trval až do roku 1992.³⁹ Tesne pred letnými olympijskými hrami v Montreale sa konali rokovania s vtedajším predsedom MOV Lordom Killaninom, aby Novému Zélandu nebolo umožnené zúčastniť

³⁷ HISTORY OF THE FIRST ANCIENT OLYMPIC GAMES. [cit. 2016.04.11]. Dostupné na internete: < <http://www.olympic.org/content/olympic-games/ancient-olympic-games/history/> >

³⁸ BRIEF HISTORY OF THE OLYMPIC GAMES: Modern Olympic Games. [cit. 2016.04.05]. Dostupné na internete: < <http://www.nostos.com/olympics/> >

³⁹ POLITICAL, SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE OLYMPIC GAMES: Boycotts. Londýn. 2012. [cit. 2016.04.11]. Dostupné na internete: < <http://olympics.pthimon.co.uk/boycotts.htm> >

sa na hrách. Tieto požiadavky boli zamietnuté a ich dôsledkom bola neúčasť afrických krajín na hrách v Montreale. Tieto hry taktiež bojkotovali aj Čínska ľudová republika a Taiwan, kvôli sporu o názve krajiny a o právo zastupovať Čínu v zmysle jediného zástupcu čínskeho národa.

Ďalší bojkot sa týkal letných olympijských hier v Moskve v roku 1980. Sovietsky zväz a Spojené štáty americké vzájomne súperili v boji o moc po skončení druhej svetovej vojny, čo sa odzrkadlilo aj v decembri 1979, rok pred olympijskými hrami v Moskve, kedy Sovietsky zväz vyslal svoje ozbrojené jednotky a napadol Afganistan. Možnosti vtedajšieho prezidenta USA, Jimmyho Cartera boli obmedzené a diplomatické protesty boli zbytočné, pretože ZSSR bola stálym členom Bezpečnostnej rady OSN. Preto prezident USA dal ultimátum. V januári vyhlásil, že ak sa armáda ZSSR nestiahne z Afganistanu, tak sa USA nezúčastní moskovských hier. Verejnosť túto myšlienku podporovala, a dokonca ju podporovala bojkotom hier úplne, nielen spôsobom neúčasti športovcov na hrách. Dospelo to do štádia, kedy bolo uvalené embargo na vývoz akéhokoľvek tovaru alebo materiálu, ktorý mal napomôcť organizácii týchto hier. Olympijské hry boli týmto bojkotom veľmi poznačené, dokonca až 65 krajín sa na týchto hrách nezúčastnilo a 16 krajín využilo možnosť kráčať pod neutrálnou olympijskou vlajkou na otváracom ceremoniáli. Zo strany ZSSR to bolo vnímané veľmi citlivo, dokonca požadoval, aby na krajiny, ktoré bojkotovali hry, boli uvalené sankcie. A hoci boli hry vnímané za „najlepšie v histórii“, NOV Sovietskeho zväzu si uvedomoval vážnosť situácie a fakt, že hry boli týmto bojkotom znehodnotené výrazne.

V odvetu za tento bojkot, Sovietsky zväz a ďalších 13 komunistických spojencov sa nezúčastnilo hier Los Angeles v roku 1984. Jedinou krajinou Varšavskej zmluvy, ktorá poslala svoj tím na hry bolo Rumunsko. Tento fakt neúčasti krajín sovietskeho bloku na letných olympijských hrách viedol k ich nevyváženiu, keď americké tímy ovládali atletiku. Bez komunistických krajín USA dosiahlo rekord 83 zlatých medailí. Udalosti, ktoré predchádzali neúčasti ZSSR na olympijských hrách začali v septembri v roku 1983, keď bolo zostrelené kórejské civilné lietadlo sovietskou protiletenskou obranou. Kalifornia žiadala trest a to v podobe vylúčenia ZSSR z olympijských hier a v súlade s tým vznikla Koalícia „*Ban the Soviets*“ (Zakážte Sovietov), ktorá zbierala podpisy na petíciu proti účasti Sovietskeho zväzu na OH.⁴⁰ Napriek tomu, že sa NOV Sovietskeho zväzu, už na čele

⁴⁰ POLITICAL, SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE OLYMPIC GAMES: Boycotts. Londýn. 2012. [cit. 2016.04.11] Dostupné na internete: < <http://olympics.pthimon.co.uk/boycotts.htm> >

s novým prezidentom Maratom Grahamom, snažil o vyjednávanie účasti a podmienok na hrách, športovci ZSSR sa na hrách nezúčastnili. Dôvodom bol fakt, že vláda USA odmietla dať víza Olegovi Jermiškinovi, ktorý bol navrhnutý ako olympijský atašé Sovietskeho zväzu. Oleg Jermiškin bol veľvyslancom ZSSR vo Washingtone a agentom KGB. V deň keď mal pricestovať mu neboli poskytnuté víza a ZSSR využil situáciu a vyhlásil, že sa nezúčastní na OH v Los Angeles, keďže „*ich bezpečnosť nebude garantovaná*“.⁴¹

Sovietsky zväz mal približne osemdesiat „zlatých“ športovcov, ktorí mali štartovať na OH v Los Angeles. Boli to športovci, pre ktorých mala byť práve táto olympiáda poslednou v ich kariére. Preto sa úrady a orgány ZSSR rozhodli vo forme kompenzácie zorganizovať vlastnú „olympiádu“. Na týchto hrách sa zúčastnili všetci favoriti olympijského hnutia: Sovietsky zväz, východné Nemecko, Kuba, Poľsko, bývalé Československo, Bulharsko, Maďarsko, Mongolsko a Severná Kórea. V dôsledku toho sa 18.septembra 1984 oficiálne tvorí v Moskve „Дружба-’84“ (Družba-’84). V týchto deviatich socialistických krajinách, od Mongolska až po Kubu boli preteky v 27 športoch. Výsledky tajného súperenia medzi olympijskými hrami a „Družbou“ sa zhodnotili na začiatku septembra, kedy bolo oficiálne ukončenie sovietskej súťaže. Reč čísel bola v prospech „Družby“, keď dosiahla okolo 50 rekordov, zatiaľ čo olympijské hry len jedenásť.⁴²

Pred tým ako boli hry v roku 1988 udelené do Soulu v Južnej Kórei, MOV strávil veľa času vyjednávaním. Bolo totiž navrhnuté, aby sa Severná Kórea a Južná Kórea zjednotili v organizovaní hier. Bola by to historická udalosť, keďže politika MOV spočíva v udelení hier iba jednej krajine. Napriek predpokladu, že sa toto zjednotenie, v rámci usporiadania olympijských hier, nebude možné, rokovania prebiehali za účelom dosiahnuť tento cieľ. Problémy, kvôli ktorým sa toto nepodarilo uskutočniť, začali už pri samotnej doprave cez hranice a rozdeľovaní udalostí medzi krajinami. Severná Kórea požadovala, aby sa jedenásť z dvadsaťtri olympijských športov vykonávali na jej území a takisto požadovali aby sa otvárací a zatvárací ceremoniál konal v Severnej Kórei. To znamenalo vznik spoločného organizačného výboru a spoločného tímu. Rokovania pokračovali naďalej ale neboli úspešné, pretože MOV nespĺňal požiadavky Severnej Kórei a asi len polovica športov bola uznaná „severu“. A takisto politické napätia medzi krajinami sa

⁴¹ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 72.

⁴² В 1984 году в Москве стартовали соревнования “Дружба-84”. [cit. 2016.04.11] .Dostupné na internete: < <http://calendarik.com/event/v-1984-godu-v-moskve-startovali-sorevnovaniya-%E2%80%9CDružba-84%E2%80%9D> >

výrazne zvyšovalo, čo spôsobilo, že tento pokus o zjednotenie a spoločné usporiadanie hier nebol úspešný.⁴³ Takže usporiadanie ostalo na Soule a Južnej Kórei. Po neúspešných rokovaníach Severná Kórea bojkotovala hry a bola podporená Kubou, Nikaraguou a Etiópiou. Albánsko a Sejšely sa taktiež nezúčastnili olympijských hier, ale aby sa zabránilo sankciám zo strany MOV, ich absenciu na hrách neoznačili ako bojkot. Participácia Madagaskaru na hrách bola očakávaná, ale krajina sa taktiež pripojila k severokórejskému bojkotu.⁴⁴ Éra politických bojkotov sa po OH v Soule skončila.

4.2 Zásahy športu do medzinárodných vzťahov

Po hrách v Soule, sa rozpadol Sovietsky zväz a komunistická vláda vo východnej Európe skončila. To znižovalo množstvo vplyvu studenej vojny a následným bojkotom na hrách. Prvýkrát za posledných dvadsať rokov boli všetky národy zastúpené na OH v Barcelone v roku 1992. Zúčastnila sa Juhoafrická republika a rovnako aj Severná Kórea a Kuba. V tomto roku nastalo zjednotenie Nemecka, ktoré súťažilo pod jednou vlajkou a 12 krajín Sovietskeho zväzu sa spojilo do jedného tímu. Následné hostiteľské miesta, ako napríklad Barcelona, Atlanta, Sydney alebo Atény boli relatívne stabilné. Voľba týchto „bezpečnejších“ miest pre usporiadanie olympijských hier je interpretovaná ako vyhýbanie sa politickej kontroverzie MOV. A hoci MOV v roku 2008 zvolil Peking, Čínu, za hostiteľskú krajinu vyvinul vopred dobre vyškolený vyjednávací tím, rovnako ako venoval čas a prostriedky na školenie svojich zamestnancov v medzinárodnej politike. To znamená, že v budúcnosti uvidíme MOV ako mocnú politickú silu, a to najmä jeho zapojením s OSN a Olympijského prímeria. Za založením Olympijského prímeria v roku 2000 stojí iniciatíva Grécka a MOV s cieľom podporiť mierové princípy, ktoré sú vnesené do konkrétnych opatrení.⁴⁵

Za základný princíp olympijského hnutia je považovaný princíp univerzálnosti, to znamená, že právo na účasť na olympijských hrách a športových podujatiach je garantovaná všetkým. Šport predstavuje jazyk, ktorému rozumejú všetci, čiže môžeme ho pomenovať ako „univerzálny“ jazyk. Preto sa MOV snaží zastrešiť čo najviac národných olympijských výborov. Pri ich uznávaní neboli presne stanovené prísne pravidlá, takže

⁴³ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D., ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 81.

⁴⁴ POLITICAL, SOCIAL AND ECONOMIC ASPECTS OF THE OLYMPIC GAMES: Boycotts. Londýn. 2012. [cit. 2016.04.05]. Dostupné na internete: < <http://olympics.pthimon.co.uk/boycotts.htm> >

⁴⁵ Olympijské prímerie. [cit. 2016.04.19] Dostupné na internete: < http://www.olympictuce.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1&Itemid=266&lang=en >

MOV mal „voľnú“ ruku, a tak sa členmi stali aj štáty diplomaticky neuznané, napríklad Nemecká demokratická republika alebo aj rôzne znepriatelené štáty, či krajiny, ktoré mali medzi sebou rôzne politické spory. MOV sa snažil pomáhať pri riešení ich sporov a zmierniť napätie medzi nimi. Už podľa skôr spomínaných udalostí, ktorými boli sprevádzané olympijské hry, môžeme potvrdiť, že najvýznamnejšími diplomatickými triumfami dosiahnutými MOV dosiahnuté v oblasti zmiernovania napätia a zjednocovania národov, bolo podnietenie dialógu medzi Južnou a Severnou Kóreou alebo aj udržanie oboch častí nezjednoteného Nemecka. Ak vezmeme do úvahy športovú diplomáciu neprihliadajúc na MOV, je potrebné pripomenúť „*Goodwill Games*“ (Hry dobrej vôle), ktoré boli usporiadané na konci osemdesiatych rokov 20. storočia. Iniciatíva pre ich usporiadanie prišla od amerického podnikateľa Teda Turnera a ich cieľom bolo zbližovanie medzi Sovietskym zväzom a Spojenými štátmi americkými. Týmto podujatím Turner reagoval na bojkoty, ktoré boli na Olympijských hrách v Moskve v roku 1980 a Los Angeles v roku 1984. Bolo zorganizované priateľské športové podujatie pre obe veľmoci, ktorého cieľom bola spolupráca a priateľstvo v rámci súťaženía. Dôkazom úspechu tejto iniciatívy bola ochota spolupracovať v oboch krajinách.

Prihliadajúc na rôzne prípady v minulosti, je na mieste tvrdiť, že prostredníctvom športovej diplomacie boli dosiahnuté také úspechy, ktoré by politickou cestou neboli možné. Všeobecnej diplomacii pri riešení rôznych medzinárodných problémov, sporov či konfliktov pomáhajú práve iniciatívy, projekty a programy medzinárodných športových federácií a organizácií. Zo športových organizácií ma najvýznamnejšie postavenie Medzinárodný olympijský výbor, čo sme mali možnosť pozorovať pri konkrétnych situáciách z minulosti, kde bolo rozhodnutie MOV veľmi dôležité pre ďalšie fungovanie a vývoj konkrétnych športových udalostí. Konkrétne v našich prípadoch, bojkoty olympijských hier, vidíme jasne, že od týchto jeho rozhodnutí závisela budúcnosť spolupráce a účasti krajín na olympijských hrách ako aj medzinárodná politická spolupráca medzi krajinami. MOV je stálym pozorovateľom vo Valnom zhromaždení OSN a tak ich spolupráca spočíva v organizovaní celosvetových fór alebo v realizácii spoločných programov. Je nutné spomenúť celosvetové Olympijské prímerie, ktoré vyhlasuje OSN spolu s MOV pred každými olympijskými hrami. Hoci OSN a MOV pôsobia v rozličných sférach, ich ciele, princípy a ideály sú spoločné. Spoločenské úlohy, môže šport plniť prostredníctvom športovej diplomacie iba vtedy, ak je autonómny a politicky neutrálny.

4.3 Zimné olympijské hry v Soči, 2014

Športovú diplomáciu môžeme rozdeliť z hľadiska komunikácie na dve formy: oficiálna a neoficiálna športová diplomacia.⁴⁶ Oficiálna športová komunikácia obsahuje a zahŕňa prostriedky komunikácie na oficiálnej úrovni, čiže predstavuje komunikáciu medzi MOV, národnými olympijskými výbormi a štátnymi športovými i politickými autoritami. Čo sa týka neoficiálnej športovej diplomacie, tá zahŕňa činnosť už konkrétnych športovcov a ich aktivity, ktorými uvedomelo ovplyvňujú politiku krajiny, alebo sa snažia vyjadriť svoj postoj a názor na politickú situáciu v krajine. Na prípade Olympiády v Soči, uvidíme presné znaky športovej diplomacie, ktoré sme v predošlých kapitolách spomínali a snažili sa vysvetliť a taktiež formy športovej diplomacie. Môžeme pozorovať ako bolo ovplyvňované športové podujatie politickou situáciou a rozhodnutím, ktoré sa udialo krátko pred touto olympiádou a taktiež vnímanie tejto situácie vo svete a reakcia na ňu. Na mysli máme dôsledky, a konkrétne či tieto hry, ako mnohé v minulosti, boli bojkotované alebo nie.

Zimné olympijské hry, bežne známe ako Soči 2014 sa konali v Rusku vo februári 2014. Mesto Soči bolo zvolené ako „*hostitel*“ olympijských hier na 119. zasadnutí MOV v Guatemala City v roku 2007. Išlo o prvú olympiádu v Rusku od rozpadu Sovietskeho zväzu v roku 1991. Bola to jedna z najväčších udalostí v roku 2014, a to nie len pre Rusko, ale aj pre celý svet. Tieto hry mali najväčší počet zúčastnených národov (88), čo znamená aj najvyšší počet športovcov (2873) a taktiež udalostí (98).⁴⁷ Pre porovnanie, menej ako tri desaťročia späť, bola Zimná olympiáda v Calgary sotva z polovice taká veľká, čo je príkladom obrovského rastu. Ale Olympiáda v Soči bola viac ako len športová udalosť. Finančné prostriedky vynaložené na túto udalosť mali splniť dva hlavné ciele. Po prvé, urýchliť regionálny rozvoj týkajúci sa infraštruktúry a stavieb a pretlačiť Soči do ligy svetových stredísk súperiť globálne so zimnými strediskami, ako napríklad Zermatt (Švajčiarsko), Vail (Colorado) alebo Whistler (Kanada). Bol to cieľ, ktorý prezident Putin povedal aj na zasadnutí v Guatemale v roku 2007: „*Sochi is going to become a new world class resort for the new Russia. And the whole world!*” „Soči sa stane novým svetovým strediskom pre nové Rusko. A celý svet!“. (Putin, 2007) Druhým cieľom bolo predstaviť

⁴⁶ ŠTULAJTER, I., BARTEKOVÁ, D, ŠTULAJTER, M.: Športová diplomacia, 2013, s. 13.

⁴⁷ MULLER M.: After Sochi 2014: costs and impact of Russia's Olympic Games, 2014. [cit. 2016.04.15] Dostupné na internete: < <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15387216.2015.1040432> >

svetu novú tvár Ruska ako otvorenú, modernú a atraktívnu krajinu. Musíme pripomenúť znova fakt, že športová diplomacia je súčasť športových podujatí, najmä globálneho charakteru, keďže prezentácia krajiny a jej športovcov tvorí jednu z hlavných úloh športovej diplomacie. Táto úloha predstavuje budovanie národného povedomia a propaganda samotnej krajiny v medzinárodných vzťahoch.

Ako mnohé hry v minulosti, aj tieto boli sprevádzané protestmi. Aktivisti bojovali za práva homosexuálov proti ruskej vláde. Tieto protesty boli len dva dni pred začiatkom zimných olympijských hier a boli organizované až v 19 mestách po celom svete. Aktivisti chceli aby sponzori olympijských hier, ako McDonald, Coca-Cola, Samsung a Visa, vystúpili a hovorili proti novým ruským zákonom o homosexualite. Mnohí predstavitelia organizácií a skupín tvrdili, že tieto zákony vystupujú proti duchu olympijských hier. Napríklad Marie Campbell tvrdila, že nemôže ignorovať fakt, že sa to odohráva práve v Rusku, kde tieto „*anti-gay laws*“ bránia olympijským hodnotám byť živými.⁴⁸ Prezident Ruskej federácie, Vladimir Putin vysvetlil, že nejde o zákaz týchto vzťahov ale o zákaz propagandy homosexuality a pedofílie. Na to reagoval MOV, ktorý apeloval na článok 50 Olympijskej charty, podľa ktorého, účasť športovcov na demonštráciách a iných politických gestách s dôsledkom neúčasti na olympijských hrách je porušenie Olympijskej charty. Tento článok sme si už spomínali a jeho znenie je nasledovné: „*V olympijských priestoroch, na športoviskách a iných miestach nie je povolený žiadny typ demonštrácií alebo politickej, náboženskej či rasovej propagandy*“.⁴⁹ Avšak, Medzinárodný olympijský výbor povedal, že pravidlo by sa malo uplatňovať rozumne a úmerne. Prezident MOV, Thomas Bach,⁵⁰ privítal myšlienku tzv. „*protestných zón*“ v Soči s tým, že by umožnili vyjadriť svoj názor slobodne a demonštrovať ho.

Mnoho významných zástupcov sa vyjadrilo vo veľmi pozitívnom duchu o Olympiáde v Soči. Napríklad Dmitrij Chernyšenko, šéf organizačného výboru Soči 2014, povedal: „*toto je nová tvár Ruska, a pre nás sú tieto hry vôbec najlepšie*“, alebo dlhoročný člen MOV z Maďarska Pal Schmitt povedal, že: „*to čo sľúbili dodržali; narodilo sa tu nové mesto*“. Michael R. Payne, bývalý marketingový riaditeľ MOV tvrdil,

⁴⁸ Sochi 2014: Gay rights protests target Russia's games. [cit. 2016.04.15] Dostupné na internete: < <http://www.bbc.com/news/world-europe-26043872> >

⁴⁹ SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.: Olympijská charta, 2011, 5. Kapitola, článok 50. [cit. 2016.04.15] Dostupná na internete: < <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf> >

⁵⁰ Thomas Bach je prezident Medzinárodného olympijského výboru. Zvolený bol v roku 2013 na 125. zasadnutí MOV v Buenos Aires.

že Soči sa ukázalo ako prekvapenie pre každého. Zaujímavým vyjadrením bolo práve to, od prezidenta MOV, Thomasa Bacha, ktorý prehlásil: „*to, čo sa snažilo dosiahnuť za desiatky rokov v iných častiach sveta, sa podarilo dokázať v Soči za sedem rokov*“.⁵¹

Na tomto príklade môžeme pozorovať ovplyvnenú spoločnosť politickými udalosťami, ktoré sa udiali v Rusku pred začiatkom Olympiády v Soči. Protesty aktivistov, ktoré ale neovplyvnili chod olympiády na toľko, aby museli byť hry bojkotované s prípadnou neúčastťou športovcov na nich. Je tu vidieť jasnú spoluprácu MOV a politickej autority krajiny, čiže ako sme definovali, oficiálnu športovú komunikáciu. Demonstrácie alebo protesty nie sú povolené na takomto podujatí, ale MOV vyšiel v ústrety so spomínanými „*protestnými zónami*“, čo svedčí o kooperácii medzi MOV, štátom a dotknutou stranou. Tvrdiť, že Olympiáda bola poznačená udalosťou spojenou s „*anti-gay*“ law, nie je vhodné pretože tvrdenia a vyjadrenia rôznych subjektov dokazujú pravý opak, a to, že Zimné olympijské hry v Soči, boli jedny z najväčších a najsilnejších v histórii s najpriaznivejšou účasťou športovcov. Rusko dokázalo, že môže byť svetovým lídrom v takých oblastiach, ako sú technológie, infraštruktúra, voľný čas a kvalita života – to všetko malo Soči predviesť. V konečnom dôsledku tieto ciele nadväzujú na snahu Ruska posilniť svoju mäkkú silu v medzinárodnom meradle, propagáciu hospodárskych investícií, a taktiež zatriktívnenie krajiny k vonkajšiemu svetu, a to ako pre investorov, tak aj pre turistov. A myslím si, že to sa Rusku podarilo dokázať, pretože, vo všeobecnosti, hostiť športové podujatia je skvelý spôsob, ako ukázať, že nie len politika ovplyvňuje šport. Vzťah je obojsmerný a v niektorých aspektoch svet športu môže ovplyvniť štáty, ktoré sú najdôležitejšími a najväčšími aktérmi v medzinárodných vzťahoch. Mnoho cieľov tak môže byť dosiahnutých tým, že krajina je hostiteľom takejto športovej udalosti.

⁵¹ As Sochi 2014 Comes to Close, ‘New face of Russia’ is Celebrated. [cit. 2016.04.15] Článok dostupný na internete: < <http://uscpublicdiplomacy.org/blog/sochi-2014-comes-close-%E2%80%99new-face-russia%E2%80%99celebrated> >

Záver

Športová diplomacia v súčasnosti ešte nemá presne vymedzenú definíciu v medzinárodných vzťahoch, čoho dôsledkom je jej postupný vývoj. Hoci sa v minulosti nekládol veľký dôraz práve na tento druh diplomacie, v posledných rokoch je vidieť rozvoj a uznanie športovej diplomacie, minimálne na takých športových podujatiach, ktoré sa konajú na globálnej úrovni. Jej vývoj môžeme sledovať prostredníctvom prostriedkov, foriem a sprostredkovateľov, ktorý túto formu diplomacie propagujú a dávajú do povedomia.

V teoretickej časti sme sa zamerali na definovanie športovej diplomacie. Táto forma diplomacie vystupuje ako soft – power v medzinárodných vzťahoch. Tento fakt sme sa snažili objasniť napríklad pomocou autora Nye, ktorý píše, že tzv. mäkká moc je založená na atraktivite, má schopnosť priťahovať a nedonucuje. Vychádzajúc z tejto interpretácie a štúdia tejto formy moci, potvrdzujeme, že športová diplomacia je jej zdrojom. Znamená, že nie je nútená a založená na presviedčaní subjektov, ale na preferenciách vychádzajúcich z vlastnej vôle. V tejto časti našej práce sme ďalej rozoberali subjekty športovej diplomacie a Olympijskú chartu, v ktorej sú vymedzené tieto subjekty. K nim radíme športové federácie, národné olympijské výbory a Medzinárodný olympijský výbor (MOV). V praktickej časti sme tento MOV použili na vysvetlenie hlavného cieľa, ktorým je zistenie úlohy športovej diplomacie v medzinárodných vzťahoch. Poukázali sme na kooperáciu medzi subjektom športovej diplomacie a štátom z dvoch hľadísk. Na jednej strane na reprezentačnej úrovni v oblasti športu, a na strane druhej na politickej sfére. Objasňujeme ako postoj krajín na danú politickú situáciu v krajine, ktorá hostovala olympijské hry, ovplyvnil ich priebeh, čiže ako politické názory ovplyvňovali samotné športové podujatia. Konkrétne porovnávame priebeh olympijských hier v 20. storočí s olympijskými hrami, ktoré sa uskutočnili v Soči v roku 2014. Po ich komparácii sme zistili, že na posledných Zimných olympijských hrách, ktoré sa uskutočnili v ruskom meste Soči v roku 2014, je vidieť väčší vplyv športovej diplomacie ako na vybraných olympiádach v 20. stor. Reprezentácia krajiny prostredníctvom športovcov, budovanie národného povedomia prostredníctvom športu a s tým spojené vybudovanie jasnej pozície Ruska, ako jedného z najväčších hráčov v medzinárodných vzťahoch môžeme identifikovať ako jasné prostriedky športovej diplomacie. Rusko, ako hostiteľská krajina

dokázala, napriek problémom týkajúcich sa protestov ohľadom prijatia nových zákonov o homosexuáloch, ktoré nastali pred začiatkom hier, udržať tieto hry na veľmi vysokej úrovni a pretlačiť svoje postavenie v globálnom aspekte ešte viac. Na to poukazujú rôzne tvrdenia a vyjadrenia, ktoré sme vymedzili v poslednej štvrtej kapitole. Týkali sa len pozitívnych ohlasov na organizáciu, priebeh ale aj tzv. diplomaciu Ruska počas týchto hier. Podľa týchto informácií tvrdíme, že spomínané protesty nijako neovplyvnili priebeh olympiády. Hoci sa do tohto protestu zapojilo mnoho krajín, hry bojkotované neboli. Naopak v minulosti pri takýchto rôznych protestoch alebo pri politicky rozdielnych názoroch vo svete medzi krajinami, boli olympijské hry bojkotované. Takýmto príkladom sú pre porovnanie Letné olympijské hry, ktoré sa taktiež konali v Rusku, v Moskve v roku 1980. Hoci športová diplomacia nemá stanovenú definíciu a jej postavenie nie je mnohým zreteľné, v súčasnosti vidíme postupné zviditeľňovanie tohto druhu diplomacie.

Veríme, že analýza týchto prípadov pomôže lepšie pochopiť úlohu športovej diplomacie v medzinárodných podmienkach a objasní tak tvrdenie, že športová diplomacia sa v súčasnosti postupne dostáva do popredia a tvorí neoddeliteľnú súčasť diplomacie vo všeobecnosti.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie:

NICOLSON, H. 1964. *Diplomacy*. New York. Oxford University Press. 1964. 151 s. ISBN-10: 0934742529.

RUSIŇÁK, P. A KOL. 2012. *Diplomacia – Úvod do štúdia*. Bratislava. Vydavateľstvo Ekonóm, 2012. 434 s. ISBN 9788022534802.

ŠTULAJTER, I. – BARTEKOVÁ, D. – ŠTULAJTER, M. 2013. *Športová diplomacia*. Banská Bystrica. Belianum. – Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, 2013. 118 s. ISBN 978-80-557-0693-1.

Internetové zdroje:

About Olympic truce. [online]. [cit. 2016.04.19]. Dostupné na internete: http://www.olympictruce.org/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=1&Itemid=266&lang=en

В 1984 году в Москве стартовали соревнования “Дружба-84”. [online]. [cit. 2016.04.11]. Dostupné na internete: <http://calendarik.com/event/v-1984-godu-v-moskve-startovali-sorevnovaniya-%E2%80%9CDruzhba-84%E2%80%9D>.

Brief History of the Olympic Games. [online]. [cit. 2016.04.11]. Dostupné na internete: <http://www.nostos.com/olympics/>

History of the first ancient Olympic Games. [online]. [cit. 2016.04.11]. Dostupné na internete: <http://www.olympic.org/content/olympic-games/ancient-olympic-games/history/>

Medzinárodná spolupráca v oblasti športu. [online]. Dostupné na internete: <http://old.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=76>

Olympijská charta. [online]. [cit. 2016.04.15]. Dostupné na internete: <http://www.snslp.sk/CCMS/files/olympijska-charta-sk.pdf>

Olympizmus. [online]. Dostupné na internete: <http://telesna-vychova-sps-v-snine.webnode.sk/studijne-texty/olympizmus/>

Pohľad Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. [online]. [cit.2015.12.02]. Dostupné na internete: [<http://old.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=76>](http://old.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=76)

Political, social and economic aspects of the Olympic Games - Boycotts. [online]. [cit. 2016.04.05]. Dostupné na internete: <http://olympics.pthimon.co.uk/boycotts.htm>

Sochi 2014: Gay rights protests target Russia's games. [online]. [cit. 2016.04.15]. Dostupné na internete: <http://www.bbc.com/news/world-europe-26043872>

Zborník prednášok z konferencie Športová diplomacia v medzinárodných podmienkach a v rámci Slovenskej republiky. [online]. [cit. 2015.12.02]. Dostupné na internete: <https://www.olympic.sk/userfiles/files/Publikacie/zbornik-z-konferencie-sportova-diploamacia-79376.pdf>

ABRAHAMSON, A. 2014. *AS SOCHI 2013 COMES TO CLOSE, „NEW FACE OF RUSSIA“ IS CELEBRATED.* [online]. [cit. 2016.04.15]. Dostupné na internete: <http://uscpublicdiplomacy.org/blog/sochi-2014-comes-close-%E2%80%98new-face-russia%E2%80%99-celebrated>.

GOLDBERG, J. 2000. *SPORTING DIPLOMACY: BOOSTING THE SIZE OF THE DIPLOMATIC CORPS.* [online]. [cit. 2015.12.03]. Dostupné na internete: <https://muse.jhu.edu/article/36576>

GRAY, S. 2011. *HARD POWER AND SOFT POWER: THE UTILITY OF MILITARY FORCE AS AN INSTRUMENT OF POLICY IN THE 21ST CENTURY.* [online]. [cit. 2015.12.2]. Dostupné na internete: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/PUB1059.pdf>

GREXA, J. 2006. *OLYMPIJSKÁ VÝCHOVA. METODICKÁ PRÍRUČKA SOV.* [online]. [cit. 2016.03.12]. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/4463.pdf>

JOCH, R. 2013. *SOFT POWER COBY DOPLNĚK HARD POWER, NIKOLI VŠAK JEJÍ NÁHRADA.* [online]. [cit. 2015.12.2]. Dostupné na internete: <http://www.iir.cz/article/soft-power-coby-doplnek-hard-power-nikoli-vsak-jeji-nahrada>

MERIČKOVÁ, L. 2013. *MAKKÁ A TVRDÁ MOC – O VYBRANÝCH OTÁŽKACH POSUDZOVANIA KRITÉRIÍ MAKKEJ MOCI.* [online]. [cit. 2016.01.11]. Dostupné na internete: http://fmv.euba.sk/files/MV_2014_2_187-197_Merickova.pdf

- MULLER, M. 2014. *AFTER SOCHI 2014: COSTS AND IMPACTS OF RUSSIA'S OLYMPIC GAMES*. [online]. [cit. 2016.04.15]. Dostupné na internete: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15387216.2015.1040432>
- MURRAY, S. 2011. *SPORTS - DIPLOMACY: A HYBRID OF TWO HALVES*. [online]. [cit.2015.12.3]. Dostupné na internete: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>
- NYE, J. S. 2006. *SOFT POWER*. [online]. [cit. 2015.12.05]. Dostupné na internete: <http://faculty.maxwell.syr.edu/rdenever/PPA-730-27/Nye%201990.pdf>
- PALLAVER, M. 2011. *POWER AND ITS FORMS: HARD, SOFT, SMART*. [online]. [cit. 2015.12.03]. Dostupné na internete: http://etheses.lse.ac.uk/220/1/Pallaver_Power_and_Its_Forms.pdf
- SATOW, E. 2009. *A GUIDE TO DIPLOMATIC PRACTISE*. [online]. [cit. 2015.12.2]. Dostupné na internete: <http://h-diplo.org/essays/PDF/Otte-Roberts.pdf>
- SNOW, N. – TAYLOR, P. 2012. *ROUTLEDGE HANDBOOK OF PUBLIC DIPLOMACY*. [online]. [cit. 2015.12.2]. Dostupné na internete: <http://bdinstitute.org/wp-content/uploads/2012/02/A1-handbookofpublicdiplomacy.pdf>